

Lieta C-481/23 [*Sangas*]ⁱ

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2023. gada 26. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Audiencia Nacional (Spānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 24. jūlijs

Pieprasītā persona:

JMTB

AUDIENCIA NACIONAL [VALSTS MĒROGA LIETU TIESA]

SALA DE LO PENAL [KRIMINĀLLIETU TIESU PALĀTA]

[*omissis*: valsts tiesību procesuālie jautājumi]

LŪGUMS SNIEGT PREJUCIĀLU NOLĒMUMU EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAI

1. Iestāde, kas iesniedz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu:

[..] Valsts mēroga lietu tiesas Krimināllietu tiesu palāta.

2. [*omissis*: pušu identifikācija]

3. Pamatlietas priekšmets un fakti:

Ar 2022. gada 21. februāra spriedumu (*ROJ: SAN 677/2022 – ECLI:ES:AN:2022:677*), kas ir paskaidrots ar 2022. gada 3. marta rīkojumu [..], tostarp apsūdzētajam *JMTB* kā TRĪS noziedzīgu nodarījumu PRET VALSTS

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

BUDŽETU un viena NELIKUMĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĒŠANAS noziedzīga nodarījuma izdarītājam tika piespriesti šādi sodi:

a) Par katru no trim noziedzīgajiem nodarījumiem PRET VALSTS BUDŽETU: brīvības atņemšana uz 2 gadiem un naudas sods 23 miljonu euro apmērā par 2011. taksācijas gadu, 135 miljonu euro apmērā par 2012. taksācijas gadu un 140 miljonu euro apmērā par 2013. taksācijas gadu, zaudējot tiesības uz valsts subsīdijām vai atbalstu un zaudējot tiesības uz nodokļu atvieglojumiem vai finanšu stimuliem vai sociālās nodrošināšanas pabalstiem uz trim gadiem.

b) Par NELIKUMĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĒŠANAS noziedzīgu nodarījumu: brīvības atņemšana uz 6 gadiem un NAUDAS SODS 54 miljonu euro apmērā.

Nodarījumi, par kuriem tika notiesāts šis apsūdzētais, īsumā, bija vairāku sabiedrību nodibināšana Spānijā, kurām viņš iecēla fiktīvas personas, kas darbojās kā šķietami direktori, lai veiktu nodokļu krāpšanu Spānijā attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli (PVN) par 2011., 2012. un 2013. taksācijas gadu saistībā ar ogļūdeņražu pārdošanu Spānijā. Lai slēptu izkrāpto summu izcelsmi, šis apsūdzētais Spānijā arī vadīja līdzekļu izņemšanu no sabiedrībām, kuras tika izmantotas nodokļu krāpšanai, un deva rīkojumus par pārskaitījumiem uz citām shēmas sabiedrībām un kontiem, kas atradās ārvalstīs.

Pēc tam, kad apsūdzētais iesniedza kasācijas sūdzību par šo spriedumu, viņam tika atteikta atļauja doties uz Rumāniju, bet pēc tam, kad tika konstatēta apsūdzētā atrašanās uz Horvātijas robežas ceļā uz Rumāniju, tika izsludināta viņa meklēšana, aizturēšana un apcietināšana starptautiski un valsts līmenī, izsniedzot Eiropas un starptautisko apcietināšanas orderi.

Ar 2023. gada 4. aprīļa Albas Julijas apelācijas tiesas (Rumānija) paziņojumu tā nosūtīja sprieduma krimināllietā Nr. 21/13.03.2023 kopiju, ar kuru atsaka Eiropas apcietināšanas ordera par šo apsūdzēto izpildīšanu.

Rumānijas tiesas sprieduma, ar kuru tiek atteikta apsūdzētā nodošana, pamatojumā ir norādīts, pirmkārt, ka nav neviena no Eiropas apcietināšanas ordera obligātas neizpildīšanas pamatiem.

Pēc tam šajā spriedumā, pārbaudot, vai ir kāds no EAO fakultatīvas neizpildīšanas pamatiem, ir norādīts, ka pieprasītā persona ir iesniegusi dokumentus, kas pierāda likumīgu un nepārtrauktu uzturēšanos Rumānijas teritorijā vismaz 5 gadu laikposmā, kā arī pieprasītā persona ir paudusi, ka tā nevēlas tikt nodota Spānijas tiesu iestādēm, kas ir līdzvērtīgi atteikumam izpildīt spriedumu izsniegšanas dalībvalstī, tādēļ tiek uzskatīts, ka ir pamats atteikt nodošanu.

No otras puses, Rumānijas tiesa norāda, ka noziedzīgie nodarījumi, par kuriem pieprasīto personu pirmajā instancē notiesāja Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas tiesu iestāde, ir paredzēti valsts tiesību aktos kā nodokļu krāpšanas noziedzīgs nodarījums un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas noziedzīgs

nodarījums, ka par šiem diviem noziedzīgajiem nodarījumiem paredzētais sods ir brīvības atņemšana no 3 līdz 10 gadiem un tādējādi, ja nodarījumu iztiesāšana būtu bijusi Rumānijas tiesu iestāžu kompetencē, kriminālatbildības noilguma termiņš būtu bijis 10 gadi, sākot to skaitīt no pēdējās darbības/bezdarbības datuma. Šī Rumānijas tiesa norāda, ka trīs nodokļu krāpšanas noziedzīgie nodarījumi, par kuriem pieprasītā persona tika notiesāta, tika izdarīti attiecīgajā 2011., 2012. un 2013. taksācijas gadā, tādējādi var uzskatīt, ka noilguma termiņš sākas, vēlākais, 31.12.2013.

Tomēr, neraugoties uz iepriekšminēto, ka noilguma termiņš sākas 2013. gada 31. decembrī un ka noilguma termiņš ir 10 gadi, tā norāda šādi: *Gadījumā, ja kriminālatbildības noilguma termiņš nav ticis pārtraukts vai apturēts, tas būtu beidzies 30.12.2021. (sic.)*, un ka kopš noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas nav bijis neviena pamata, kas ļautu pārtraukt kriminālatbildības noilguma termiņa tecējumu, lai gan šī *Audiencia Nacional* palāta skaidri informēja Rumānijas iestādes, ka tiesvedība nav tikusi apturēta, ir noticis mutvārdu process un notiesājošais spriedums ir pārsūdzēts.

Tādēļ Rumānijas tiesa uzskata, ka ir divi Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvas neizpildīšanas pamati, tādēļ tiek atteikta Eiropas apcietināšanas ordera par pieprasīto personu *JMTB* izpildīšana:

- pieprasītā persona ir Rumānijas rezidents;
- uzskats, ka noziedzīgajiem nodarījumiem būtu iestājies noilgums, ja to iztiesāšana būtu bijusi Rumānijas tiesu iestāžu kompetencē.

4 Atbilstošās tiesību normas:

Padomes pamatlēmuma (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (2002/584/TI) 4. pantā starp Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvas neizpildīšanas pamatiem ir paredzēts:

- tā 4. punktā: *ja ir iestājies noilgums saukšanai pie kriminālatbildības vai sodīšanai saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām un uz darbībām attiecas šīs dalībvalsts jurisdikcija saskaņā ar tās krimināllikumu;*
 - tā 6. punktā: *ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izsniegts brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, ja pieprasītā persona paliek izpildes dalībvalstī, ir izpildes dalībvalsts pilsonis vai rezidents un šī valsts apņemas izpildīt spriedumu vai piespiedu līdzekli saskaņā ar tās tiesību aktiem.*
- a) saskaņā ar šā panta 4. punktu nodošanas izpildi var atteikt tikai tad, ja EAO izpildes valsts [tiesai] saskaņā ar šīs valsts tiesībām būtu kompetence iztiesāt nodarījumus, kas ir Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanas pamatā, un tādējādi var piemērot tās valsts tiesības, lai noteiktu, vai ir beidzies

saukšanas pie kriminālatbildības vai sodīšanas noilguma termiņš, kas ir noteikts tās tiesību aktos.

Savukārt, ja izpildes valsts tiesām nebūtu kompetences iztiesāt nodarījumus, par kuriem ir izsniegts EAO, tās nevar lemt par noilgumu saukšanai pie kriminālatbildības un sodīšanai, piemērojot attiecīgās valsts tiesību aktus, bet gan tām ir jāievēro tās valsts tiesību aktu prasības, kurā tiek turpināta krimināllietas izskatīšana.

- b) no otras puses, 4. panta 6. punktā ir atļauts atteikt nodošanu ar trijiem nosacījumiem:
- ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izsniegts brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei;
 - ja pieprasītā persona ir izpildes dalībvalsts pilsonis vai rezidents vai paliek izpildes dalībvalstī;
 - un ja izpildes valsts apņemas izpildīt spriedumu vai piespiedu līdzekli saskaņā ar tās tiesību aktiem.

5 Iemesli, kuru dēļ iesniedzējtiesai ir šaubas par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību:

Rumānijas tiesas nolēmumā nav ievēroti norādītā pamatlēmuma principi, kurus obligāti ir jāizpilda visām Eiropas Savienības dalībvalstīm.

- a) Pirmkārt, ar Rumānijas tiesas nolēmumu tiek atteikta apsūdzētā *JMTB* nodošana, jo tā uzskata, ka ir iestājies kriminālatbildības noilgums saskaņā ar Rumānijas tiesību aktiem.

Bet šajā nolēmumā [tiesa] vadās no kriminālatbildības noilguma normu piemērošanas saskaņā ar Rumānijas tiesību aktiem, lai gan visi nodarījumi, par kuriem tiek veikta kriminālvajāšana, tika izdarīti Spānijā un tie ir nodokļu krāpšanas nodarījumi, kas skar Spānijas ekonomiskās intereses, kas nosaka to, ka nekādā ziņā Rumānijas tiesām nebūtu kompetences to iztiesāšanai.

- b) nodošanas atteikums, pamatojoties uz to, ka pieprasītā persona ir Rumānijas rezidents, neatbilst pamatlēmumā paredzētajiem nosacījumiem, lai piemērotu šo fakultatīva nodošanas atteikuma noteikumu.

Pirmais no iepriekš minētajiem nosacījumiem šajā gadījumā nav izpildīts, jo kriminālvajāšana par noziedzīgajiem nodarījumiem vēl nav pabeigta, lai gan attiecībā uz pieprasīto personu ir pasludināts pirmās instances notiesājošs spriedums.

Un lai gan pieprasītā persona tiek uzskatīta par Rumānijas rezidentu, kā arī lai gan tiesvedības gaitā tai ir bijis atļauts doties uz Rumāniju uz īsiem laika periodiem,

nodošanas atteikumu nepapildina Rumānijas iestāžu apņemšanās izpildīt Rumānijā sodu, kas varētu tikt galīgi piespriests pieprasītajai personai, kas nozīmē, ka, saglabājot šo pieeju, tiek veidota nesodāmības telpa par šiem nodarījumiem.

Kā ir pausts 2023. gada 31. janvāra Tiesas sprieduma (ROJ: PTJUE 21/2023 – ECLI:EU:C:2023:57) 75. un 76. punktā, *atļaut katrai dalībvalstij papildināt šos pamatus ar citiem pamatiem, kas ļauj izpildes tiesu iestādei nepildīt Eiropas apcietināšanas orderi, nozīmētu, pirmkārt, apdraudēt Pamatlēmuma 2002/584 vienveidīgu piemērošanu, pakārtotot tā piemērošanu valsts tiesību normās noteiktajam, un, otrkārt, padarīt neefektīvu šā pamatlēmuma 1. panta 2. punktā noteikto pienākumu izpildīt Eiropas apcietināšanas orderus, praksē ļaujot katrai dalībvalstij brīvi noteikt šā pienākuma apjomu savām izpildes tiesu iestādēm. Šāda interpretācija kavētu ar šo pamatlēmumu izveidotās vienkāršotās un efektīvās sistēmas, kas paredzēta to personu nodošanai, kuras ir notiesātas vai tiek turētas aizdomās par krimināltiesiskiem pārkāpumiem, pareizu darbību un tādējādi būtu pretrunā šajā lēmumā izvirzītajam mērķim, kas atgādināts šā sprieduma 67. punktā.*

Nepieciešamība iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu:

Ir nepieciešams iesniegt šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jo šīs tiesas izsniegtais Eiropas apcietināšanas orderis nedarbojas attiecībā uz Rumāniju, kur bēglis ir radis patvērumu, un, protams, attiecībā uz pārējām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Šajā ziņā minētajā Rumānijas tiesas nolēmumā ir noteikts: “*Rumānijas tiesu iestāde, kas izpilda Eiropas apcietināšanas orderi, lūdz valsts SIRENE birojam nokārtot nepieciešamās formalitātes, lai pievienotu norādi citas dalībvalsts iesniegtam SIS prasījumam, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi, kura izpildīšanu ir atteikusi attiecīgā tiesu iestāde*”.

Eiropas Savienības Tiesas (virspalātas) 2023. gada 31. janvāra sprieduma (ECLI:EU:C:2023:57) 140. punktā ir norādīts, ka nevienā Pamatlēmuma 2002/584 normā *nav izslēgta vairāku secīgu Eiropas apcietināšanas orderu izsniegšana attiecībā uz personu, tostarp arī tad, ja pirmā Eiropas apcietināšanas ordera, kas attiecas uz šo personu, izpilde ir atteikta.*

Tā paša sprieduma 141. punktā ir teikts arī, ka jauna apcietināšanas ordera izsniegšana var izrādīties nepieciešama, *kad apstākļi, kas bija lieguši iepriekšējā Eiropas apcietināšanas ordera izpildi, ir novērsti, vai tad, ja lēmums atteikt šā Eiropas apcietināšanas ordera izpildi nav bijis atbilstošs Savienības tiesībām.*

Tādēļ ir nepieciešams, lai Eiropas Savienības Tiesa lemtu par to, vai Rumānijas tiesas lēmums atbilst vai neatbilst Savienības tiesībām vismaz, lai padarītu iespējamu jauna Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu par pieprasīto apsūdzēto, kas būtu efektīvs teritorijā, kurā viņš ir patvēries nesodāmības meklējumos.

6. Tiesvedība valsts tiesā:

[*omissis*: procesuālās darbības; pušu apsvērumi par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu; *Abogado del Estado* [Valsts administrācijas juridiskā dienesta pārstāvis] un *Ministerio Fiscal* [prokuratūra] atbalsta tā iesniegšanu; apsūdzētais *JMTB* tai iebilst]

7. Prejudiciālie jautājumi:

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu ir nepieciešams, lai Eiropas Savienības Tiesa lemj par šādiem jautājumiem:

1. Padomes pamatlēmuma (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (2002/584/TI) 4. pantā, kā vienu no Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvas neizpildīšanas pamatiem tā 6. punktā paredzot – ja Eiropas apcietināšanas orderis ir izsniegts brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, ja pieprasītā persona paliek izpildes dalībvalstī, ir izpildes dalībvalsts pilsonis vai rezidents un šī valsts apņemas izpildīt spriedumu vai piespiedu līdzekli saskaņā ar tās tiesību aktiem:

a) **Vai šo fakultatīvo nodošanas atteikuma pamatu ir atļauts attiecināt arī uz gadījumiem, kad attiecībā uz pieprasīto personu vēl nav pieņemts galīgs nolēmums?**

b) **Ja šāda iespēja būtu atļauta, vai var atteikt nodošanu, jo pieprasītā persona ir izpildes valsts rezidents, ja izpildes valsts neapņemas pati izpildīt šo spriedumu vai piespiedu līdzekli saskaņā ar tās tiesību aktiem?**

2. Padomes pamatlēmuma (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (2002/584/TI) 4. pantā kā vienu no Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvas neizpildīšanas pamatiem tā 4. punktā paredzot – ja ir iestājies noilgums saukšanai pie kriminālatbildības vai sodīšanai saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām un uz darbībām attiecas šīs dalībvalsts jurisdikcija saskaņā ar tās krimināllikumu, **vai šo EAO fakultatīvas neizpildīšanas pamatu var attiecināt uz gadījumiem, kuros ir uzskatāms, ka kriminālatbildības vai sodīšanas noilguma termiņš ir beidzies saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesību aktiem, lai gan šim valsts tiesām nav kompetences iztiesāt šos noziedzīgos nodarījumus?**

[..]

[tiesnešu paraksti]